

ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง บ้านทุ่งโก

Factors for the Success of the Establishment of a Sustainable Organic Farming Community Enterprise at Ban Thung Ko

ณัฐวดี บุญครอง¹ อธิมาตร เพ็ญพูน² และวันชัย สุขตาม³

Natthawadee Boonkrong¹, Athimat Permpoon² and Wanchai Suktam³

Received : April 5, 2022; Revised : April 21, 2022; Accepted : April 28, 2022

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทสภาพทั่วไปและปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง บ้านทุ่งโก ตำบลหนองเมธี อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสุรินทร์ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประธานคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจฯ ผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน และนักวิชาการ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลมาสรุปและเสนอแนะ

ผลการวิจัย พบว่า 1) บริบทสภาพทั่วไปของชุมชน บ้านทุ่งโก หมู่ที่ 2 ตำบลหนองเมธี อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีระยะทางห่าง

¹นักศึกษาลัทธิรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Students of Bachelor of Political Science Program in Political Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University, Thailand; e-mail : 2547fai@gmail.com

²ผู้ช่วยนักวิจัย หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Research Assistant of Bachelor of Political Science Program in Political Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University, Thailand; e-mail : Atimat-1@hotmail.com

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University, Thailand; e-mail : wanchai2526@sru.ac.th

จากตัวเมืองสุรินทร์ประมาณ 45 กิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน 205 ครัวเรือน ประชากรรวม 907 คน แยกเป็นชาย 444 คน และหญิง 463 คน คนพิการทั้งหมด 84 คน ช่วยเหลือตัวเองได้ 69 คน ได้บ้าง 6 คน และไม่ได้เลย 9 คน เป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านที่มีแผนชุมชนตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ที่ประกอบด้วยโครงสร้างของคณะกรรมการหมู่บ้านจากทุกภาคส่วนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 20 คน ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายแผนพัฒนาหมู่บ้าน ฝ่ายส่งเสริมเศรษฐกิจ ฝ่ายสังคม สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข ฝ่ายการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ ในขณะเดียวกัน บ้านทุ่งโกเป็นหมู่บ้านที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานระดับหนึ่งซึ่งพบได้จากหลักฐานทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอันเป็นแหล่งสั่งสมซึ่งองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่าง ๆ สถาปณศาสตร์ของหมู่บ้านที่มีลำห้วย หนองน้ำขนาดใหญ่เล็ก โดยรอบพื้นที่ของหมู่บ้าน รวมถึงป่าชุมชนที่อยู่ควบคู่กับหมู่บ้านมาอย่างช้านาน ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ออกเป็นประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อที่ถือปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และ 2) ปัจจัยสู่ความสำเร็จต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง พบว่า มีทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมและการยอมรับของชุมชนเป้าหมาย ประกอบด้วย (1) บุคลากรที่มีส่วนร่วมของชุมชนเป้าหมาย (2) ทรัพยากรที่ชุมชนร่วมให้การสนับสนุน (3) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป้าหมาย (4) กระบวนการที่ทำให้ชุมชนเป้าหมายยอมรับ 2) กระบวนการที่ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ประกอบด้วย (1) กระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง (2) วิธีการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง (3) เครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการ (4) ข้อมูลที่ต้องใช้ก่อนเกิดการเปลี่ยนแปลง และ 3) ความรู้หรือความเชี่ยวชาญที่ใช้ในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย (1) ความรู้หรือความเชี่ยวชาญของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (2) ความรู้หรือความเชี่ยวชาญของชุมชนในพื้นที่

คำสำคัญ (Keywords) : ปัจจัยสู่ความสำเร็จ, วิสาหกิจชุมชน, เกษตรอินทรีย์, วิถีพอเพียง

Abstract

The purpose of this research paper was to study the context, general conditions and factors for success of the establishment of a sustainable organic farming community enterprise at Ban Thung Ko, Nong Methi Sub-district, Tha Tum District, Surin Province. which is a qualitative research The main informant groups are the officials involved. Chairman of the Board and Members of the Enterprise Group Community leaders and village philosophers and academics using a variety

of methods, including the study of documents participant observation in-depth interview and group chat Descriptive data analysis and content analysis bring the data to a conclusion and make recommendations.

The results of the research revealed that the general context of Ban Thung Ko community, Village No. 2, Nong Methee Sub-district, Tha Tum District, Surin Province It is a village located in the north of Surin province. Which is about 45 kilometers away from the city of Surin, there are a total of 205 households in the community, with a total population of 907, divided into 444 males and 463 females. A total of 84 people with disabilities can help themselves, 69 of them, some of them 6 and none. Loei 9 people is another village that has a community plan according to the regulations of the Ministry of Interior. which consists of the structure of village committees from all sectors, both formal and informal, amounting to 20 people, consisting of the administrative department government and maintain order Village Development Planning Department Department of Economic Promotion, Department of Social, Environment and Public Health, Department of Education, Religion and Culture and others. Meanwhile, Ban Thung Ko is a village with a long history of some extent, which can be found in cultural evidence. Traditions and traditions that are unique to the local area, which are the source of knowledge of the local scholars in various fields, the geography of the village with the creek. Small and large swamps surrounding the village area including the community forest that has been in tandem with the village for a long time which affects the way of life of living into traditions, cultures, beliefs that are practiced from generation to generation and 2) the factors for success towards the development of organic farming community enterprises with a sufficiency way, found that there are all 3 factors as follows: 1) Factors The target community's participation and acceptance consists of: (1) the people involved in the target community (2) the resources contributed by the community (3) the target community participation process (4) the process that makes the target community Accept 2) Processes that make communities change for the better include (1) the

process used for change (2) the methods used for change (3) the tools used in the process (4) the information required before it was born. change and 3) knowledge or expertise used to bring about change, consisting of (1) knowledge or expertise of community enterprise members, (2) knowledge or expertise of local communities.

Keywords : Success Factor, Community Enterprise, Organic Agriculture, Sufficiency Way

บทนำ (Introduction)

การเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ นับเป็นก้าวสำคัญที่นำไปสู่การปฏิรูประบบเศรษฐกิจและสังคมในหลาย ๆ มิติ ทำให้เศรษฐกิจชุมชนถูกจับตามอง เพราะเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาแบบผสมผสานที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นให้อยู่ต่อการอยู่อาศัย และสามารถเชื่อมโยงองค์กรชุมชนให้เป็นเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางอันหนึ่งเพื่อสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพมีจุดเด่น มีจุดขาย การเน้นระบบเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนทางเลือกที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้วิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ช่วยขับเคลื่อนและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งและกระจายโอกาสในการประกอบอาชีพให้เกิดการสร้างงานวิสาหกิจชุมชน คือหนึ่งในรูปแบบของการรวมตัวกันของคนในชุมชน ตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป โดยมีหลักในการ ดำเนินงาน คือชุมชนจะเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการโดยชุมชนเอง กระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการจะเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล และจะจำหน่ายทั้งภายใน และภายนอกชุมชน หัวใจหลักของการดำเนินการจะอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองและความพอเพียง การรวมตัวของคนภายในชุมชนรูปแบบนี้จึงทำให้เกิดเป็นเศรษฐกิจที่สำคัญภายในชุมชนและสามารถขยายออกสู่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม (เสรี และสุภาส, 2549; กัญญามน และคณะ, 2554)

บ้านทุ่งโก หมู่ที่ 2 ตำบลหนองเมธี อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีระยะทางห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ประมาณ 45 กิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน 205 ครัวเรือน ประชากรรวม 907 คน แยกเป็นชาย 444 คน และหญิง 463 คน คนพิการทั้งหมด 84 คน ช่วยเหลือตัวเองได้ 69 คน ได้บ้าง 6 คน และไม่ได้เลย 9 คน (ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน กรมการพัฒนาชุมชน, 2565) จำนวนครัวเรือนที่ทานาทั้งหมด 200

ครัวเรือน พื้นที่ทำนา 2,532 ไร่ ซึ่งอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา และการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ ปลา สุกร โค กระบือ จากการประชุมประชาคมชาวบ้านในชุมชน จำนวน 2 ครั้ง พร้อมกับสนทนาแกนนำในแต่ละกลุ่มจำนวน 3 ครั้ง เพื่อเสนอปัญหาเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว พบว่า ประชาชนและแกนนำในชุมชนทั้งหมดเห็นชอบกับการแก้ไขปัญหาระยะแรกเกี่ยวกับการลดการใช้ปุ๋ยเคมีและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนในชุมชน ต่อมาจึงเกิดการแลกเปลี่ยนประเด็นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการใช้ปุ๋ยเคมีและค่าใช้จ่ายที่ใช้ต่อการทำนาในชุมชน พร้อมกับการสำรวจข้อมูลเรื่องค่าใช้จ่ายจากการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งปรากฏผลที่น่าตกใจและสนใจต่อชุมชนเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย คือ เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนาข้าวทุกครัวเรือนใน 200 ครัวเรือนเป็นประจำทุกปี โดยมีค่าใช้จ่ายค่าปุ๋ยเคมีประมาณ 750 บาท/ไร่ ใช้ปุ๋ยจำนวน 2 รอบต่อปี ($2,532 \times 750 \times 2 = 3,798,000$ บาท) ค่าจ้างหว่านปุ๋ยเคมี 100 บาท/ถุง จำนวน 2 รอบต่อปี ($2,532 \times 100 \times 2 = 506,400$ บาท) ปุ๋ยสูตรที่นิยมใช้ คือ สูตร 15-15-15 ของยี่ห้อกระต่าย ปุ๋ยที่อปวัน นอกจากนี้เกษตรกรยังมีค่าใช้จ่ายในการทำนา เป็นค่าจ้างไถดะ 200 บาท/ไร่ ($2,532 \times 200 = 506,400$ บาท) ไถหว่าน 200 บาท/ไร่ ($2,532 \times 200 = 506,400$ บาท) ค่าพันธุ์ข้าว ฤๅละ 500-600 บาท โดยส่วนน้อยจะซื้อกันเองในหมู่บ้าน ค่าจ้างหว่านข้าว 100 บาท/วัน ค่าน้ำมันสูบน้ำเข้านา (ช่วงฝนทิ้งช่วง) ประมาณ 600 บาท/ไร่ ค่าจ้างรถเกี่ยวข้าว 600 บาท/ไร่ ค่าขนส่งเพื่อจำหน่าย 300 บาท/ไร่ ค่าอีดฟาง ก้อนละ 10-20 บาท รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการลงทุนทำนาทั้งหมด ซึ่งนับว่าใช้งบประมาณสูงเมื่อเทียบกับผลผลิตที่ได้รับ จำนวน 600 กิโลกรัม/ไร่ คิดเป็นรายรับประมาณ 12,000 บาท/ไร่

เพื่อให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่ในหลายมิติ อาทิ เกิดวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการใหม่ในพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ประสบความสำเร็จจากการสนับสนุนองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัย มีภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่บริการ เกิดแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างคุณค่า และจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น มีหลักสูตรที่ถูกปรับปรุงให้ทันสมัยและหลักสูตรใหม่ในรูปแบบสหวิทยาการที่ตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่นและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ เกิดผลงานของนักศึกษา อาจารย์ ที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับชาติ และหรือระดับนานาชาติ และด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงนับว่าเป็นความจำเป็นในการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยสู่ความสำเร็จการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง บ้านทุ่งโก” ซึ่งเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมตามความต้องการของชุมชนที่ต้องการพัฒนาและต่อยอด และเป็นงานวิจัยที่เกิดจากการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และสามารถที่จะเป็น

แหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนและชุมชนอื่นต่อไป และเป็นไปตามศาสตร์พระราชา “สืบสาน พัฒนา และต่อยอด” เพื่อสร้างสังคมชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนกันคืออยู่ดีมีสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบริบทและสภาพทั่วไปของชุมชน บ้านทุ่งโก ตำบลหนองเมธี อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสู่ความสำเร็จต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง บ้านทุ่งโก ตำบลหนองเมธี อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลและปรากฏการณ์ในเชิงลึกพื้นที่ดำเนินการศึกษา คือ บ้านทุ่งโก ตำบลหนองเมธี อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบบเจาะจง 4 กลุ่ม คือ 1) เจ้าของพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง 2) ประธานคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจฯ 3) ผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน และ 4) นักวิชาการ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการเชิงพรรณนา และวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลมาสรุปและเสนอแนะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตตั้งประเด็นคำถาม จดบันทึก ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล ในลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เมื่อได้ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key information Interview) ที่เป็นกลางแล้ว จะดำเนินการเรียบเรียงสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ทั้งหมดด้วยตนเอง

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สำหรับกำหนดกรอบในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.2 กำหนดโครงสร้าง รูปแบบ และเนื้อหาในแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์ โดยคำนึงถึงข้อมูลที่สามารถตอบคำถามในการศึกษา ซึ่งจะต้องครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.3 จัดทำแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์ฉบับร่าง นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

2.4 นำแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และคำแนะนำของที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหาและสิ่งที่ต้องการศึกษา

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างกว้างๆและสามารถใช้เป็นแนวทางในการพูดคุยเพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกทันทีเมื่อปรากฏรายละเอียดของข้อมูลที่น่าสนใจ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Reliability)ผู้วิจัยจึงมีวิธีการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation)การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักโดยอาศัยแบบสัมภาษณ์รวมทั้ง การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสนทนาและร่วมปรึกษากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ในบรรยากาศที่เป็นกันเองเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติตั้งนั้น ทุกคนจึงมีอิสระอย่างเต็มที่ในการแสดงความคิดเห็นและให้เหตุผลตามประสบการณ์ที่ตนเองมี เพื่อถ่ายทอดให้สมาชิกในวงสนทนา โดยการสนทนาครั้งนี้ อาจมีทั้งเห็นด้วยและขัดแย้ง แต่จากการสนทนากลุ่มนี้จะได้รับคำตอบที่ถกแถลงจากสมาชิกในวงสนทนาแล้ว

ผลการวิจัย

1. บริบทและสภาพทั่วไปของชุมชน บ้านทุ่งโก ตำบลหนองเมธี อำเภอดำรงวิทยะ จ.สุรินทร์

บ้านทุ่งโก หมู่ที่ 2 ตำบลหนองเมธี อำเภอดำรงวิทยะ จ.สุรินทร์ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีระยะทางห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ประมาณ 45 กิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน 205 ครัวเรือน ประชากรรวม 907 คน แยกเป็นชาย 444 คน และหญิง 463 คน คนพิการทั้งหมด 84 คน ช่วยเหลือตัวเองได้ 69 คน ได้บ้าง 6 คน และไม่ได้เลย 9 คน

(ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน กรมการพัฒนาชุมชน, 2565) จำนวนครัวเรือนที่ทำนาทั้งหมด 200 ครัวเรือน พื้นที่ทำนา 2,532 ไร่ ซึ่งอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา และการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ ปลา สุกร โค กระบือ

สำหรับศักยภาพบ้านทุ่งโก หมู่ 2 ตำบลหนองเมธี อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ เป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านที่มีแผนชุมชนตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ที่ประกอบด้วยโครงสร้างของคณะกรรมการหมู่บ้านจากทุกภาคส่วนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 20 คน ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายแผนพัฒนาหมู่บ้าน ฝ่ายส่งเสริมเศรษฐกิจ ฝ่ายสังคม สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข ฝ่ายการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ ในขณะเดียวกันบ้านทุ่งโกเป็นหมู่บ้านที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ระดับหนึ่งซึ่งพบได้จากหลักฐานทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันเป็นแหล่งสั่งสมซึ่งองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่าง ๆ อาทิ ปราชญ์ที่มีภูมิปัญญาองค์ความรู้ทางด้านออกแบบลายผ้าไหม มัดหมี่ สมุนไพร-ยาสมุนไพร ศาสนา พิธีพราหมณ์ (เขมร) ช่างปูน-ไม้ คนตรีพื้นบ้าน (กันตรึม) ซึ่งจากสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านที่มีลำห้วย หนองน้ำขนาดใหญ่ เล็กโดยรอบพื้นที่ของหมู่บ้าน รวมถึงป่าชุมชนที่อยู่ควบคู่กับหมู่บ้านมาอย่างช้านาน ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ออกเป็นประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อที่ถือปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นเป็นต้นว่า ประเพณีแซนโฎนตาบูชาบรรพบุรุษ งานสารทเดือน 10 เช่นไหว้ปู่ตาเดือน 3-6 ทำบุญหมู่บ้าน ทำบุญเดือน 5 เรือมอันเร เล่นตริง สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เข้าพรรษา-ออกพรรษา กฐินสามัคคี ในส่วนของกองทุนชุมชนนั้นเป็นเพียงการดำเนินการบางคุ่ม เช่น กลุ่มออมทรัพย์คุ่มเบ้ง กลุ่มเยาวชนคุ่มเบ้ง ที่ปรากฏพบว่ามีอย่างต่อเนื่องและขับเคลื่อนกิจกรรมโดยตลอดจากทั้งหมด 7 คุ่มหลักทั้งหมู่บ้าน และจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน ประจำเดือน การทำประชาคม รวมทั้งการร่วมบุญประเพณีของหมู่บ้านกลับพบว่า ชุมชนให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีเยี่ยม ตั้งแต่กระบวนการความร่วมมือวางแผนกิจกรรม ออกความคิดเห็น แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การเข้าร่วมกิจกรรมกระทั่งเสร็จสิ้นกิจกรรม

การประกอบอาชีพเกษตรกรรมในภาวะการณ์ปัจจุบันประสบปัญหาหลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของดิน เนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีที่ต่อเนื่องและมากเกินไป ทำให้เกิดภาวะดินเสื่อมสภาพ ขาดแร่ธาตุที่สำคัญในการเพาะปลูก ส่งผลให้พืชเจริญเติบโตช้าไม่สมบูรณ์ เกิดเป็นโรคในพืช เช่น รากเน่า ใบหยิก ใบไหม้ ใบร่วง ราแป้ง ลำต้นแคะแกร็น เศรษฐกิจที่เกิดจาก

การทำเกษตรกรรมที่ต้องมีการลงทุนในการจัดซื้อปุ๋ยให้เพียงพอต่อพื้นที่นำมาซึ่งภาวะหนี้สิน รายรับไม่สัมพันธ์กับรายจ่ายซึ่งพบได้จากการขวนวิเคราะห์รายรับที่ได้จากอาชีพหลัก อาชีพเสริมอื่นโดยเฉลี่ย/คน/ปี อยู่ที่ 40,000 บาท ในขณะที่รายจ่ายอันเกิดจากต้นทุนอาชีพ รายจ่ายที่จำเป็นและไม่จำเป็น หนี้อื่นทั้งในระบบและนอกระบบโดยเฉลี่ย/คน/ปี อยู่ที่ 82,553.29 บาท รวมถึงปัญหาทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดภาวะมลพิษภายในชุมชนมีทั้งปัญหาดินเสีย ส่งผลให้การดำเนินชีวิตในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป นอกจากประเด็นปัญหาดังกล่าวแล้วยังพบว่า ปัญหาเด็กที่พ่อแม่มาฝากไว้กับตายายช่วยเหลือ การใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม เช่น เล่นเกมส์ ดูสื่อโซเชียล อยู่กับเครื่องมือสื่อสารที่มากเกินไปมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวหรือคนรอบข้าง การขับซิ่งจักรยานยนต์ที่ใช้ความเร็วมากเกินไปในพื้นที่ชุมชน การศึกษาในระดับที่เป็นอนุปริญา ปริญญาที่ลดน้อยลงเมื่อเทียบกับสัดส่วนเยาวชน เกิดการหยุดเรียนกลางคัน อีกทั้งสถานการณ์โรคระบาดทำให้วัยทำงานเกิดการว่างงานที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น ประกอบกับในพื้นที่มีอาชีพหลักอาชีพเดียวคือเกษตรกรรมนำมาซึ่งภาระหนี้สิน ผนวกกับมีพฤติกรรมที่รอคอยความช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างเดียว เช่น รอเงินสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ยิ่งไปกว่านั้นคือมีการใช้เงินที่ได้มาผิดประเภทสำหรับการยังชีพ คือ นำเงินที่ได้มาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาบริโภค เป็นต้น ปัญหาเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว พบว่า ประชาชนและแกนนำในชุมชนทั้งหมดเห็นชอบกับการแก้ไขปัญหาเรื่องการลดการใช้ปุ๋ยเคมีและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนในชุมชน ต่อมาจึงเกิดการแลกเปลี่ยนประเด็นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการใช้ปุ๋ยเคมีและค่าใช้จ่ายที่ใช้ต่อการทำนาในชุมชน พร้อมกับการสำรวจข้อมูลเรื่องค่าใช้จ่ายจากการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งปรากฏผลที่น่าตกใจและสนใจต่อชุมชนเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย คือ เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนาข้าวทุกครัวเรือนใน 200 ครัวเรือนเป็นประจำทุกปี โดยมีค่าใช้จ่ายค่าปุ๋ยเคมีประมาณ 750 บาท/ไร่ ใช้ปุ๋ยจำนวน 2 รอบต่อปี ($2,532 \times 750 \times 2 = 3,798,000$ บาท) ค่าจ้างหว่านปุ๋ยเคมี 100 บาท/ถัง จำนวน 2 รอบต่อปี ($2,532 \times 100 \times 2 = 506,400$ บาท) ปุ๋ยสูตรที่นิยมใช้คือ สูตร 15-15-15 ของยี่ห้อกระต่าย ปุ๋ยที่อปวัน นอกจากนี้เกษตรกรยังมีค่าใช้จ่ายในการทำนา เป็นค่าจ้างไถดะ 200 บาท/ไร่ ($2,532 \times 200 = 506,400$ บาท) ไถหว่าน 200 บาท/ไร่ ($2,532 \times 200 = 506,400$ บาท) ค่าพันธุ์ข้าว ทุ่งละ 500-600 บาท โดยส่วนน้อยจะซื้อกันเองในหมู่บ้าน ค่าจ้างหว่านข้าว 100 บาท/วัน ค่าน้ำมันสูบน้ำเข้านา (ช่วงฝนทิ้งช่วง) ประมาณ 600 บาท/ไร่ ค่าจ้างรถเกี่ยวข้าว 600 บาท/ไร่ ค่าขนส่งเพื่อจำหน่าย 300 บาท/ไร่ ค่าอัดฟาง ก้อนละ 10-20

บาท รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการลงทุนทำนาทั้งหมด ซึ่งนับว่าใช้งบประมาณสูงเมื่อเทียบกับผลผลิตที่ได้รับ จำนวน 600 กิโลกรัม/ไร่ คิดเป็นรายรับประมาณ 12,000 บาท/ไร่

จากสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายการใช้ปุ๋ยเคมีและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการนำของเกษตรกรบ้านทุ่งโก ชุมชนจึงได้มีการกำหนดเป้าหมายที่จะมุ่งเน้น ให้บ้านทุ่งโกเป็นหมู่บ้านลดการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว เพื่อลดรายจ่ายและผลกระทบจากการใช้ปุ๋ยเคมี โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกร เพื่อร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมในรูปแบบของสภาผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่อง และควรส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกัน โดยการรับสมัครเกษตรกรที่ทำนาข้าว ให้ความช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่มระดมวัตถุดิบผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพเพื่อทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ผนวกกับภูมิปัญญาชุมชนพัฒนาต่อยอดในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ส่งผลให้เกิดการพลิกฟื้นคุณภาพของดินให้เกิดความสมบูรณ์เหมาะสมกับการเพาะปลูกในพื้นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนให้น่าอยู่และยั่งยืน ส่งเสริมให้ เกษตรกรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว มีกติกาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของสมาชิก บันทึกค่าใช้จ่าย เพื่อเปรียบเทียบก่อนละหลังการทำนาข้าวของเกษตรกร เพื่อให้ลดค่าใช้จ่ายในการทำนาข้าว และลดอันตรายที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อการนำมาซึ่งความสุขของคนในชุมชน

2. ปัจจัยสู่ความสำเร็จต่อการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง บ้านทุ่งโก ตำบลหนองเมธี อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุบำรุง จังหวัดสุรินทร์

2.1 การมีส่วนร่วมและการยอมรับของชุมชนเป้าหมาย

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการร่วมกำหนดปัญหาและดำเนินการ ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนหาแนวทางในการแก้ปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.1.1 บุคลากรที่มีส่วนร่วมของชุมชนเป้าหมาย

ผู้นำชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่กลุ่มชาวบ้านวิสาหกิจชุมชน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอดำรงวิทยารัษฎานุบำรุง และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

2.1.2 ทรัพยากรที่ชุมชนร่วมให้การสนับสนุน

เริ่มต้นด้วยการอาสาสมัครของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและหน่วยงาน ร่วมกันสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ บุคคล ภูมิปัญญา หรือประมาณ เป็นต้น ในการดำเนินงาน

2.1.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป้าหมาย

รูปแบบการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นหลายรูปแบบทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ชักชวนให้คนในชุมชนเป็นผู้ร่วมปฏิบัติ จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จัดการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม หรือสร้างจิตสำนึกในการแก้ปัญหาให้กับชุมชน เพื่อเป็นกำลังใจสำคัญในการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

2.1.4 กระบวนการที่ทำให้ชุมชนเป้าหมายยอมรับ

เริ่มต้นจากการสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น และความน่าเชื่อถือ โดยอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญของตน การใช้ผลงานในอดีต การแสดงความพร้อมในการดำเนินงาน การแสดงความตั้งใจและความเสียสละ การทำงานเป็นทีม หรือการจัดกิจกรรมเพื่อแสดงการมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหารหน่วยงานในการร่วมลงพื้นที่กับผู้นำชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่เป้าหมายเพื่อนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ภาพและสาเหตุปัญหา แล้วจึงสังเคราะห์แนวทางในการแก้ปัญหา ข้อมูลที่จะรวบรวมประกอบด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน

2.2. กระบวนการที่ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

โดยเริ่มจากกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เป็นจริง และต้องผ่านการวิเคราะห์กับสังเคราะห์ร่วมกันของคณะทำงานและในชุมชนเป้าหมาย กระบวนการเหล่านี้ เช่น การนำปัญหาชุมชนมาเป็นโจทย์ และร่วมวางแผนการปัญหาอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการหรือกิจกรรมหนุนเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมในชุมชน เช่น กิจกรรมดำเนินงานแก้ไขปัญหามาตรฐานชุมชนร่วมกัน การสร้างกฎหรือกติการ่วมกันเพื่อบริหารการจัดการทรัพยากรในชุมชน เป็นต้น

2.2.1 กระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง

เริ่มจากการสร้างความตระหนักรู้ การปรับแนวคิด การใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม ให้ชุมชนในท้องถิ่นกำหนดเป้าหมายร่วมกัน กระบวนการที่ต้องใช้เป็นกระบวนการในชุมชนเป้าหมายปฏิบัติตามได้ง่ายและมีความยืดหยุ่น

2.2.2 วิธีการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง

วิธีการสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับห้องปฏิบัติการภาคสนาม และการทำงานในพื้นที่ มีหลายวิธี เช่น การทดลอง การสาธิต การถ่ายทอดความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการศึกษาดูงาน เป็นต้น

2.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการ

มีหลากหลายและต้องเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และสภาพปัญหา เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดและองค์ความรู้กับชุมชน การจัดเวที การจัดทำและเผยแพร่สื่อสิ่งที่เป็นองค์ความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ หนังสือ คู่มือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

2.2.4 ข้อมูลที่ต้องใช้ก่อนเกิดการเปลี่ยนแปลง

2.2.4.1 ปัญหาของพื้นที่ที่ได้รับการแก้ไข

2.2.4.2 ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายรวมกลุ่มกันและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

อย่างต่อเนื่อง

2.2.4.3 เกิดแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่และจัดการโดยชุมชน

สำหรับวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงควรเป็นข้อมูลเชิงลึก ซึ่งอาจได้จาก

- การสำรวจบริบทชุมชนซึ่งได้จากเวทีระดมความเห็นร่วมกับชุมชนในกระบวนการคัดเลือกปัญหา

- ข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานในพื้นที่ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม และนโยบายของชุมชนและจังหวัด

2.3 ความรู้หรือความเชี่ยวชาญที่ใช้ในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2.3.1 ความรู้หรือความเชี่ยวชาญของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญในอาชีพของตนเองเป็นหลักและความรู้และความเชี่ยวชาญนั้นจะต้องตรงหรือสอดคล้องหลายด้านของสมาชิกและจะต้องร่วมกันพิจารณาว่าจะต้องมีบูรณาการอย่างไรเพื่อแก้ปัญหา พัฒนา หรือสร้างการเปลี่ยนแปลงชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งต้องการความรู้และวิธีการทับซ้อน

นอกจากนี้ จะสร้างให้พื้นที่เกิดการยอมรับได้นั้น ผู้ผันขอควรมีทักษะสำหรับการลงไปทำงานในพื้นที่และต้องเข้าใจบริบทพื้นที่ทั้งด้านประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต มีความยืดหยุ่นสูงในการเดินทางเข้าพื้นที่ที่มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหา มีทักษะในการจัดการความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นและเปิดใจที่จะเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน

2.3.2 ความรู้หรือความเชี่ยวชาญของชุมชนในพื้นที่

ควรสนับสนุนให้ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องเปิดใจที่จะรับความรู้ใหม่พร้อมกับการแลกเปลี่ยนที่จะเกิดขึ้น และนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ความถนัด ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญมาร่วมขับเคลื่อนงาน เพื่อแสดงศักยภาพของชุมชนได้อย่างเต็มความสามารถ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง บ้านทุ่งโก” ผู้วิจัยนำเอาประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลการวิจัยใน 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. บริบทสภาพทั่วไปของชุมชน พบว่า บ้านทุ่งโก หมู่ที่ 2 ตำบลหนองเมธี อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีระยะทางห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ประมาณ 45 กิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน 205 ครัวเรือน ประชากรรวม 907 คน แยกเป็นชาย 444 คน และหญิง 463 คน คนพิการทั้งหมด 84 คน ช่วยเหลือตัวเองได้ 69 คน ได้บ้าง 6 คน และไม่ได้เลย 9 คน เป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านที่มีแผนชุมชนตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ที่ประกอบด้วยโครงสร้างของคณะกรรมการหมู่บ้านจากทุกภาคส่วนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 20 คน ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายแผนพัฒนาหมู่บ้าน ฝ่ายส่งเสริมเศรษฐกิจ ฝ่ายสังคม สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข ฝ่ายการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ ในขณะเดียวกันบ้านทุ่งโกเป็นหมู่บ้านที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานระดับหนึ่งซึ่งพบได้จากหลักฐานทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอันเป็นแหล่งสั่งสมซึ่งองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่าง ๆ สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านที่มีลำห้วย หนองน้ำขนาดใหญ่เล็กโดยรอบพื้นที่ของหมู่บ้าน รวมถึงป่าชุมชนที่อยู่ควบคู่กับหมู่บ้านมาอย่างช้านาน ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ออกเป็นประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อที่ถือปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมินระดา โคตรศรีวงศ์ และ สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2559 : 1637-1639) ได้กล่าวว่าสมาชิกในชุมชนมีการพึ่งพาและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อมีงานบุญประเพณีต่าง ๆ คนในชุมชนจะร่วมมือกัน แบ่งหน้าที่ในการทำงานเป็นอย่างดี

2. ปัจจัยสู่ความสำเร็จต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง พบว่า มีทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมและการยอมรับของชุมชนเป้าหมาย ประกอบด้วย (1) บุคลากรที่มีส่วนร่วมของชุมชนเป้าหมาย (2) ทรัพยากรที่ชุมชนร่วมให้การสนับสนุน (3) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป้าหมาย (4) กระบวนการที่ทำให้ชุมชนเป้าหมายยอมรับ 2) กระบวนการที่ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ประกอบด้วย (1) กระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง (2) วิธีการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง (3) เครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการ (4) ข้อมูลที่ต้องใช้ก่อนเกิดการเปลี่ยนแปลง และ 3) ความรู้หรือความเชี่ยวชาญที่ใช้ในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย (1) ความรู้หรือความ

เชี่ยวชาญของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (2) ความรู้หรือความเชี่ยวชาญของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมพูนุท จันนัย และ พินิจ ลาภธนานนท์ (2559 : 8) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันมีความสำเร็จเจริญก้าวหน้ามาได้นั้น เกิดการร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจ ของคณะกรรมการและสมาชิกจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน สามารถยืนหยัดได้มาจนถึงทุกวันนี้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนควรมีการนำศักยภาพชุมชนพร้อมหนุนเสริมปัจจัยสู่ความสำเร็จขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.2 ส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำกับติดตามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง บ้านทุ่งโก เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายของกลุ่มและเพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการชุมชนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัญญาณน อินหว่างและคณะ. (2554). **การจัดการวิสาหกิจชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ชมพูนุท จันนัย และพินิจ ลาภธนานนท์. (2562). “ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานความอยู่รอดและพอเพียง”. **วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์**, 14 (1), 67 – 78.
- มินระดา โคตรศรีวงศ์ และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ. (2559). “การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จกรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม ตำบลมะบ้า อำเภอกู่เซาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด”. **วารสารวิชาการ**, 9(3), 1637-1639.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2551). (ระบบออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2558 จาก <http://library.moac.go.th>.
- เสรี พงศพิศและสุภาส จันทร์หงส์. (2548). **ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.